

Rosa Luxemburg: Sosyal Demokrasi ve Türkiye’de Ulusal Savaşımalar

Posted on 03/02/2019

I. Türkiye’de Durum

Parti basınında, hepimiz Türkiye’deki olayları özellikle de Rus tarafının saltdiplomasi entrikalarıyla örülmüş bir oyunun saf bir ürünü olarak sunma girişimlerine sık sık rastlarız [A] Hatta zaman zaman basında Türkiye’deki zulmün aslında yalan olduğunu, Başıbozukların dini bütün Hıristiyanlardan oluştuğunu ve Ermeni isyanlarının Rus rublesine satılmış ajanların işi olduğunu iddia eden sözler bile duyuyoruz.

En başta, bu durumla ilgili çarpıcı olan, yazılıp çizilenlerin burjuvazinin duruşundan temelde farklı olmamasıdır. Her iki örnekte de büyük toplumsal olayların çeşitli “ajanlar”a, yani diplomatik temsilciliklerin maksatlı eylemlerine indirgenmesiyle karşı karşıyayız. Burjuva siyasetçiler açısından, elbette bu görüşler hiç de şaşırtıcı değildir: Bu insanlar gerçekten de tarihi bu alandayaptıklarından, örülen diplomatik entrika ağlarının en küçük ilmekleri bile kısa vadeli çıkarları peşinde aldıkları pozisyonlar için büyük pratik önem taşır. Ama içinde bulunduğumuz anda olayları sadece uluslararası alanda aydınlatarak, kamusal hayatın olaylarının izlerini derinlerde yatan maddi nedenlerde arayan Sosyal Demokrasi için, aynı politikanın tamamen boş olduğu görülür. Tersine, Sosyal Demokrasi hem iç politikada hem dış politikada, her iki alanda da aynı temellerin, yani söz konusu olayın iç toplumsal koşullarının ve bizim genel ilkelerimizin belirlediği kendi duruşunu benimseyebilir.

Öyleyse bizi burada ilgilendiren Türkiye’deki ulusal savaşımalarla ilgili olarak, bu koşulları

nereye oturtacağız? Daha son zamanlara kadar, bir kısım basında Türkiye hâlâ “farklı milliyetlerin yüzyıllardırbarış içinde yan yana yaşadıkları,” “en geniş özerkliğe sahip oldukları” bir yeryüzü cenneti gibi gösteriliyordu. O basma bakılırsa, sadece Avrupa diplomasisinin bir yandan Türkiye’nin mutlu halklarını ezildiklerine ikna ederken, diğer yandan kuzu gibi masum Padişah’ın “sürekli ferman buyurduğu ıslahatları” hayata geçirmesini engelleyen müdahalesi suni hoşnutsuzluklar yaratıyordu.

Bu savlar koşullarla ilgili kara bir cahillikten kaynaklanıyor.

İçinde bulunduğumuz yüzyılın başına kadar, Türkiye içinde her milliyet, her vilayet ve her cemaatin kendine özgü ayrı bir yaşam sürdüğü, alışık olduğu acılara sabırla katlandığı ve tam bir şark despotizmi temeli oluşturan takas ekonomisine sahip bir ülkeydi. Ne denli ezici olursa olsun, gene de büyük bir istikrarın ön plana çıkması nedeniyle, bu koşullar boyun eğdirilen halkları isyana kıskırtmadan uzun süre varlığını korumuştur. İçinde bulunduğumuz yüzyılın (19. yüzyıl) başlangıcından itibaren, bütün bunlar önemli değişiklikler göstermiştir. Güçlü, merkezî Avrupa devletleriyle giriştiği çatışmalarda sarsılan, özellikle de Rusya’nın tehdidi altındaki Türkiye, içte reformlar başlatmaya zorlandı ve bu zorunluluk ilk temsilcisini II. Mahmud’un [Osmanlı Padişahı (1808-1839)] şahsında buldu. Reformlar feodal yönetimi ortadan kaldırarak, yerine merkezî bürokrasi, muvazzaf ordu ve yeni maliye sistemini getirdi. Her zamanki gibi, muazzam bedel gerektiren ve nüfusun maddi çıkarlarında ifadesini bulan reformlar, kamusal vergide astronomik artışlar demektir. Her baş hayvandan, her saman çöpünden alınan yüksek dolaylı vergiler, gümrük vergileri, damga harçları ve alkolü içkilerden alınan vergiler, periyodik ek yükleriyle birlikte yönetimin topladığı öşür ve sonra şehirlerde yüzde 30, kırlarda yüzde 40’ı bulan doğrudan gelir vergisi ve Hıristiyanlar için askere gitmemek için verilen vergi ve nihayet hizmet zorunluluğu; işte devlette reform için hal-kın ödemek zorunda olduğu bedel bunlardı. Ama ortaya çıkan yüklerle ilgili gerçek bir fikir verense, sadece Türkiye’deki mevcut kendine özgü yönetim sistemidir. Modern ve ortaçağ ilkelerinin garip bir karışımıyla, aşırı merkezî bir davranış tarzıyla başkente bağlı bir idari otoriteler, mahkemeler ve topluluklar ordusuna sahipti bu ülke. Aynı zamanda, tüm kamusal makamlar fiilen yiyiciydi. Merkezî hükümetten maaş almıyor, bir çeşit bürokratik

arparlık olarak, çoğunlukla yerel halktan gelen gelirle finanse ediliyorlardı. Dolayısıyla, paşa İstanbul'a büyük meblağlarda para gönderdiği sürece, vilayeti dilediği gibi soyup soğana çevirebilirdi. Bu yüzden, kadı' kendisi İstanbul'a yıllık haraç ödemekle yükümlü olduğundan, görevi gereği zoralmalarla finanse edilirdi. Ne var ki, bu, Fransa'da ancien regime'le (eski rejim) karşılaştırıldığında vergi müfettişinin genel bir iyilik meleği gibi görüneceği mültezime dayanan, sonuçta sistem ve kurallara tamamen boş veren, ama temelde sınırsız bir keyfiliğin hüküm sürdüğü bir vergi sistemiydi. Ve nihayet, kurtulması mümkün olmayan angaryalar, bürokrasinin elinde halka dayatılan dizginsiz bir zoralm ve sömürü aracına dönüştürülmüştü.

Açıkçası, bu temelde kurulan yönetim sistemi, Avrupa modelinden temelde farklıdır. Bizde merkezî hükümet halkı soyup soğana çevirmek suretiyle memur sınıfını yaşatırken, orada bürokrasi halkı kendi hesabına soyup soğana çevirerek merkezî yönetimi bu yolla finanse eder. Sonuçta, Türkiye'de memur sınıfı, doğrudan doğruya bir ekonomik faktörü kendi şahsında temsil eden ve varlığını halkı soyma mesleğiyle finanse eden nüfusun özel, kalabalık bir sınıfıdır.

Açıkçası, bu temelde kurulan yönetim sistemi, Avrupa modelinden temelde farklıdır. Bizde merkezî hükümet halkı soyup soğana çevirmek suretiyle memur sınıfını yaşatırken, orada bürokrasi halkı kendi hesabına soyup soğana çevirerek merkezî yönetimi bu yolla finanse eder. Sonuçta, Türkiye'de memur sınıfı, doğrudan doğruya bir ekonomik faktörü kendi şahsında temsil eden ve varlığını halkı soyma mesleğiyle finanse eden nüfusun özel, kalabalık bir sınıfıdır.

Aynı zamanda ve reformlara bağlı, Hıristiyan köylü-lerin toprak mülkiyeti koşullarında, Türk toprak sahibine kıyasla büyük ölçüde aleyhte bir değişiklik ortaya çıktı. Genelde eski feodal beyler olan Türk toprak sahipleri görevlerini tamamen Hıristiyan modeline göre babadan oğula devredebilecek duruma gelmişlerdi. Reformla Sipahilik (feodal imtiyaz) lağvedilip o zamana kadar Sipahilere ödenen öşür yön değiştirilerek devlet hazinesi- ne gitmeye

başladığında, bu kişiler toprak sahibi vasfıyla kendilerini öne sürmeye çalıştılar. Sonuçta köylüler için öşür düşürüldükten sonra net hasılatın üçte birine genelde eşitlenen yeni bir vergi -toprak rantı- öşürün yanında ortaya çıktı. Hıristiyan köylü için, küçük bir toprak parçasını per oblationem (koşullu bir armağan) camilere bağışlamak, sonra da ranta tabii, ama en azından öşürden kurtulmuş kiralık emlak olarak geri almaktan başka kurtuluş yoktu. Dolayısıyla, 1870'lerin sonlarında tüzel kişilerin elindeki mülkiyet (mortmain) ekilebilir toprak mülkiyetinin yarısından fazlasına denk geliyordu.

Bu yüzden, reformlara halkın maddi koşullarında korkunç bir kötüleşme eşlik etti. Ama onlar için hayatı özellikle dayanılmaz hale getiren şey, durumun gerek-tirdiği oldukça modern bir özellik, yani güvensizlik; düzensiz vergi sistemi, toprak mülkiyetindeki dalgalanan ilişkiler, ama en başta da aynı vergiden nakdi vergiye dönüşümün ve dış ticaretin gelişmesinin sonucu olan para ekonomisiydi. Eski koşullar kötüleşmiş ve bunların istikrarı bir daha geri gelmemek üzere yok olup gitmişti.

II. Dağılma

Türkiye tarihinin geçen makalemizde ele aldığımız âni belli bir açıdan Rusya'dakini hatırlatır. Ama orada Kırım Savaşı [B] sonrası reformlar aynı zamanda kapitalizmin hızlı gelişmesini, idari ve mali yeniliklerin ve militarizmin daha da gelişmesinin maddi temelini yaratırken, Türkiye'de modern reformlara denk düşen ekonomik dönüşümden eser yoktu. Türkiye'de yerli bir sanayi yaratma girişimlerinin tümü suya düştü. Hükümetin kurduğu birkaç fabrika kalitesiz ve pahalı mallar ürettiyordu. Burjuva düzeninin en temel önkoşullarından yoksunluk kişi ve mal güvenliği, yasa önünde en azından biçimsel eşitlik, modern iletişim araçları, vb. kapitalist üretim biçimlerinin ortaya çıkmasını mutlak olarak imkânsız hale getirdi.

Avrupa devletlerinin Türkiye'ye yönelik ticaret politikası aynı yönde işlerken, bu ülkenin

siyasal zayıflığını kendi sanayilerine korunmayan bir pazar sağlamak için kullanıyordu. Günümüze kadar, ticaretin yanında tefecilik yerli sermayenin tek görüntüsüydü. Bu nedenle, ekonomik yönden Türkiye mülkiyet ilişkilerinin birçok bakımdan yarı feodal niteliklerinden bile kurtulamadığı en ilkel köylü ekonomisi olarak kalmıştı. Bu şekilde para ekonomisinin maddi temelinin, kendisine eşlik eden yönetim biçimleri ve mali vergilerle paralel gitmeyerek daraldığı ve gelişme göstermediği için de dağılma sürecine girdiği açık.

Türkiye'nin dağılması, aynı anda iki kutupta birden kendisini net olarak göstermiştir. Bir yandan, köylü ekonomisinde kalıcı bir açık ortaya çıkmıştır. Bu, köy cemaatinin organik üyesi haline gelmiş olan ve koşulların içte bir apse gibi biriktiğini gösteren tefecinin şahsında somut bir ifade kazanmıştı. Aylık yüzde üçlük faiz oranları Türk köyünde kalıcı bir görüngüydü ve köyde oynanan pantomimin her zamanki son perdesi köylünün proleterleşmesiyle, ülkenin mevcut üretim biçimleri modern işçi sınıfı saflarına katılmasına izin vermediğinden, o köylü genelde lümpen proletarya düzeyine iniyordu. Bu görüngüler ayrıca tarımın çöküşü, yıkıcı kıtlıklar ve şap hastalıklarıyla da ilgiliydi.

Öte yandan, devlet hazinesinde de açık vardı. 1854'den beri, Türkiye sonsuz yabancı krediler yoluna girmişti. Ermeni ve Rum tefecilerin köyleri mesken tuttıkları gibi, Londra ve Paris tefecileri de başkent [İstanbul'u] mesken tutmuşlardı. Yönetmek eskisinden de zor hale gelirken, yönetilenlerin memnuniyetsizliği de artmıştı. Başkentte iflas, köylerde iflas, İstanbul'da saray darbeleri ve vilayetlerde halk ayaklanmaları; içte bunlar içteki çöküşün vardığı sonuçlardı. Bu durumdan çıkış yolu bulmak imkânsızdı. Tek çare, kapitalist üretim biçimlerine geçilerek ekonomik ve sosyal yaşamın tam bir dönüşümünden geçiyordu. Ancak böyle bir dönüşümün temeli de bunun temsilcisi olarak öne çıkabilecek bir sosyal sınıf ortalıkta yoktu; hâlâ yok. Padişah'ın "sürekli ferman buyurduğu ıslahatlar" açıkça zorlukları azaltmıyordu; çünkü bunlar sadece zorunlu olarak sosyal ve ekonomik yaşama zerre kadar etkisi olmayan ve bürokrasinin hâkim çıkarlarına ters düştüklerinden, genelde salt kâğıt üzerinde kalan hukuk oyunlarından ibaretti.

Türkiye kendisini bir bütün olarak diriltebilecek durumda değildi. Başından beri, pek çok farklı ülkeden oluşuyordu. Yaşam tarzının istikrarı, vilayet ve milliyetlerin kendi kendilerine yetme gibi özellikleri ortadan kalkmıştı. Ama bunların iç birliğini sağlayabilecek hiçbir maddi çıkar, hiçbir ortak gelişme yaratılmış değildi. Tersine, hep birlikte Türkdevletine bağlı olmanın getirdiği baskı ve sefalet iyice büyümüşü. Ve böylece farklı milliyetlerin bütünden ayrılma ve içgüdüsel olarak özerk bir varoluşla daha yüksek sosyal gelişme yolları arama gibi doğal bir eğilim ortaya çıkmıştı. Ve böylece tarihin Türkiye'ye verdiği hüküm, ülkenin yüzüne karşı okunmuştu: Yıkım kapıya gelip dayanmıştı.

Osmanlı yönetimi altındaki tüm uyruklar çürüyen bir devlet organizmasının sefaletini deneyimlemeye, farklı Müslüman halklar - Dürziler, Filistinliler, Kürtler ve Araplar - Türk boyunduruğuna karşı isyan etmeye başlarken, ayrılıkçı eğilim tüm Hıristiyan topraklarına yayıldı. Hıristiyanlar haklarından yoksun bırakılıyor, Müslüman karşısında ettiği yeminin hiçbir değeri yok, silah taşıyamıyor ve kural olarak herhangi bir kamu görevi yapamıyor. Ama daha da önemlisi, köylü olarak çoğu kez bir Müslüman toprak sahibinin toprağında çalışması ve Müslüman memurlar tarafından soyulup soğana çevrilmesi. Bu nedenle, tabanda sık sık sınıf savaşımı yaşanır; örneğin, koşulların büyük ölçüde İrlanda'yı hatırlattığı Bosna ve Hersek'teki gibi, küçük köylü ve kiracıların toprak sahipleri sınıf ve memurlarla savaşımı. Dolayısıyla ekonomik ve hukuksal baskıların yarattığı muhalefet, burada ulusal ve dinî çatışmalarda hazır bir ideoloji bulmuştur. Dinî unsurlarla harmanlanmış olmaları, bunlara ister istemez özellikle kaba ve vahşi bir nitelik kazandırıyor. İşte bu yüzden, Hıristiyan ulusların, Yunanlar'ın, Bosna-Hersekli'lerin, Sırp'ların ve Bulgarlar'ın savaşımını, Türkiye'yle giriştikleri ölüm kalım savaşımını yaratan tüm unsurlar mevcuttu. Ve şimdi de sıra Ermenilere gelmişti.

Burada kabataslak sunduğumuz sosyal koşullar karşısında, Türkiye'deki başkaldırı ve ulusal savaşımın Rus hükümetinin ajanları tarafından suni olarak yaratıldığı iddiaları, burjuvazinin bütün modern işçi hareketinin bir avuç Sosyal Demokrat ajitatörün ürünü olduğu türünden iddialarından daha ciddi görünmüyor. Muhakkak ki Türkiye'nin çözülmesi

salt kendi ivmesiyle gelişmiyor. Muhakkak ki Rus Kazakların becerikli elleri Yunanistan, Sırbistan ve Bulgaristan'ın doğumlarında ebe rolü oynadı ve Rus rublesi Karadeniz tarihi dramasında her zaman sahne yönetmenidir. Ama burada diplomasi yüzyıllar boyunca birikmiş olan adaletsizlik ve sömürünün devasa yangınına körükle gitmekten fazlasını yapmıyor.

Burada ele almak zorunda kaldığımız şey, bir doğa yasasının kaçınılmazlığı içinde gelişen bir tarihsel süreçtir. Türkiye'de bütçe sistemi ve para ekonomisi karşısında eski ekonomik biçimleri sürdürmenin imkânsızlığı ve para ekonomisinin kapitalizme doğru evrimleşmesinin imkânsızlığı, Balkan Yarımadası'ndaki olayların kavranmasında temeldir. Türk despotizminin varoluş temeli yıkılmakta, ama modern bir devlete doğru gelişimi de ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla, onun bir yönetim biçimi olarak değil, ama bir devlet olarak, sınır savaşımı yoluyla değil, ama milliyetlerin savaşımı yoluyla yok olup gitmesi gerekir. Ve burada ortaya çıkan şey Türkiye'nin dirilişi değil, ama Türkiye'nin küllerinden doğmuş olan bir dizi yeni devlettir. Durum budur. Şimdi de Sosyal Demokrasinin Türkiye'deki olaylarla ilgili nasıl tavır takınması gerektiğini tartışacağız.

III. Sosyal Demokrasi'nin Bakış Açısı

Öyleyse Sosyal Demokrasi'nin Türkiye'deki olaylar karşısında tutumu ne olabilir? İlke olarak, Sosyal Demokrasi her zaman özgürlük özelemlerinin yanında yer alır. Hıristiyan uluslar, bu örnekte Ermeniler kendilerini Türk yönetiminin boyunduruğundan kurtarmak istediklerinden, Sosyal Demokrasi onların davalarını desteklediğini içtenlikle ilan etmelidir.

Elbette, iç sorunlarda olduğu gibi, dış politikada da olayları aşırı şematik bir biçimde görmemeliyiz. Örneğin, her zaman özgürlük savaşımının uygun biçimi olmayan ulusal sorun, Polonya, Alsas-Loren ya da Bohemya'da farklı biçimlerde karşımıza çıkar. Ayrılıkçı girişimleri zayıflatan, ilhak edilen toprakların egemen uluslara kapitalist asimilasyonu gibi

doğrudan ters bir süreçle karşılaştığımız bütün bu örneklerde güç birliğini savunmak, ulusal savaşımınla parçalanmamak işçi sınıfı hareketinin çıkarınadır. Ama Türkiye'deki isyanlar sorununda durum farklıdır: Hıristiyan topraklar Türkiye'ye sadece zor yoluyla bağlı tutuluyor, buralarda işçi sınıfı hareketine rastlanmıyor, doğal toplumsal gelişme yüzünden geriliyor ya da daha doğrusu çöküşe sürükleniyorlar. Bu yüzden, özgürlük özlemleri kendisini oralarda ancak ulusal savaşım içinde hissettirebildiğinden, desteğimizi hiçbir şekilde esirgeyemeyiz ve esirgememeliyiz de. Ermeniler için pratik talepler ortaya atmak ya da burada istenen siyasal biçimi belirlemek bizim işimiz değildir; bu konuda Ermenistan'ın kendi özlemleriyle birlikte, iç koşulları ve uluslararası bağlam da hesaba katılmalıdır. Bizim için, bu durumda sorun en başta genel tavidir; bu da bizim isyancılara destek olmamızı gerektirir, karşı çıkmamızı değil.

Peki ya Sosyal Demokrasi'nin pratik çıkarları ne olacak? Yukarıdaki ilkeli duruşumuz bu çıkarlarla çelişiyor mu? Bunun tam tersini üç noktada kanıtlayabiliriz diye düşünüyoruz.

Birincisi, Hıristiyan ülkelerin Türkiye'den kurtuluşu uluslararası siyasal hayatta ilerleme anlamına gelir. Kapitalist dünyanın pek çok çıkarının yoğunlaştığı günümüz Türkiye'si gibi suni bir oluşumun varlığı, genel siyasal gelişme üzerinde sınırlayıcı ve geriletici bir etkiye sahiptir. Alsas-Loren ve Şark Meseleleri birlikte, Avrupalı güçleri bir hile ve kandırma politikası izlemeye, aldatıcı adlar altında gerçek çıkarlarını gizleyerek dolambaçlı yollardan sağlamaya zorluyor. Hıristiyan ulusların Türkiye'den kurtuluşuyla birlikte, burjuva siyaseti üzerindeki son ideolojik paçavraları -"Hıristiyanların korunması"- da çıkararak, gerçek özülle, çıplak yağmacı çıkarlarıyla kalakalacak Burjuva partilerinin her çeşit "liberal" ve "aydın" programlarının sadece ve sadece parasal meselelere indirgenmesi gibi, bu da sadece bizim davamıza yarar sağlayacak.

İkincisi, önceki makalelerden Hıristiyan ülkelerin Türkiye'den ayrılmasının ilerici bir olay, bir toplumsal gelişme edimi olduğu, çünkü Türk topraklarının daha yüksek sosyal yaşama biçimlerine kavuşabilmesinin tek yolunun bu ayrılıktan geçtiği sonucu çıkıyor. Bir ülke

Osmanlı boyunduruğu altında kaldıkça, modern kapitalist gelişme söz konusu bile olamaz. Oysa, Türkiye'den ayrılması halinde, aynı ülke Avrupa tarzı devlet ve burjuva kurumlara kavuşacak ve adım adım kapitalist gelişimin genel yoluna çekilecektir. Bu yüzden ki Yunanistan ve Romanya, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrıldıktan sonra çarpıcı ilerlemeler kaydetmişlerdir. Yeni doğan devletlerin küçük devletler olduğu doğru, ama bunların kuruluşunu bir siyasal parçalanma süreci olarak algılamak gene de yanlış olur. Oysa Romanya'da ve bir ölçüde Bulgaristan'da şimdiden görüldüğü gibi, burjuvazinin gelişim yoluna giren ülkelerde modern işçi sınıfı hareketinin, Sosyal Demokrasi'nin temeli yavaş yavaş atılıyor.(2) Bu suretle, en yüksek enternasyonal çıkarımız korunmuş oluyor, yani sosyalist hareket tüm ülkelerde mümkün olduğunca bir yer ediniyor.

Son olarak, üçüncüsü, Türkiye'nin çözülme süreci Avrupa'daki Rus egemenliği sorununa bağlı olduğundan, konunun can alıcı noktası burasıdır. Bizim basınıımız bile zaman zaman Türkiye tarafını tutarken, bu açıkça ne (2) içlerindeki acımasızlıktan ne de çok karlılığı savunanlara besledikleri özel bir ilgiden kaynaklanmıyordu. Açıkçası, bu temel Türkiye'nin cesedini çiğneyerek dünya egemenliği peşinde koşarken, bu ülkedeki Hıristiyan milletleri kendi İstanbul ilerleyişinde araç olarak kullanmak isteyen Rus mutlakiyetçiliğinin heveslerine karşı başlıca muhalefetti. Ama bizce iyi niyet tamamen farklı yerlere kanalize edilmiş ve Rusya'ya karşı önlemler gerçekte olması gerekenin tam tersi yönlerde aranmıştı.

Önceki deneyimler, Balkan Yarımadası politikasında Rusya'nın genelde amaçladığının tam zıddı sonuçlara ulaştığını göstermiş bulunuyor. Türk boyunduruğundan kurtulan halklar, Rusya'nın iyiliklerine her zaman "tam bir nankörlükle" cevap vermiş, yani Türk boyunduruğunun yerine Rus boyunduruğu altına girmeyi açıkça reddetmişlerdi. Bu, Rus diplomatları için ne kadar beklenmedik bir gelişme olursa olsun, Balkan devletlerinin bu davranışı sürprizden çok uzaktı. Onlarla Rusya arasında kurtla kuzu, av ve avcı arasındaki çıkar çelişkisinin aynısı olan doğal çıkar çelişkisi vardı. Osmanlı İmparatorluğu'na bağımlılık bu çıkar çatışmasını perdeliyor, hatta yapay ve geçici bir çıkar birliği olarak ortaya görünmesine izin veriyordu. Kitleler karmaşık ve uzun vadeli düşüncelerle uğraşmazlar.

Osmanlı İmparatorluğu'ndaki ulusal ayaklanmalar kesinlikle kitlesel hareketler olduklarından, kendi acil çıkarlarına hitap eden en iyi ilk yönteme sarılırlar; bu yöntem aşâğılık Rus diplomasisi bile olsa ne yazar! Ama Hıristiyan ülkeler ve Türkiye arasındaki zincirler kopar kopmaz, Rus diplomasisi tam anlamıyla aşâğılık olan gerçek yüzünü gösterirken, kurtarılmış ülke içgüdüsel olarak derhal Rusya'ya sırtını döner. Eğer Osmanlıların boyunduruğu altındaki ülkeler Rusya'nın müttefikleriyse, bu boyunduruktan kurtarılan ülkeler Rusya'nın çok sayıdaki doğal düşmanları haline geliyorlar. Bulgaristan'ın bugünkü Rusya politikası, büyük ölçüde bu ülkenin yarıözgürlüğünün, sonucu, onu hâlâ Osmanlı İmparatorluğuma bağlı tutan zincirin sonucudur.

Ama bu sürecin doğurduğu bir diğer sonuç daha da önemlidir. Hıristiyan ülkelerin Osmanlı İmparatorluğu'ndan kurtuluşu, esasen aynı şekilde İmparatorluğun da Hıristiyan uyruklarından "kurtuluşu" anlamına gelir. Avrupa diplomasisinin Türkiye'de faaliyet göstermesine neden olan ve onu kayıtsız şartsız Rus tarafına teslim edenler, ayrıca savaş durumunda Türkiye'yi dirençsiz bırakanlar da yine onlardır.

Hıristiyanlar, Osmanlı İmparatorluğu'nda askere alınmamalarına karşın, her zaman isyana hazırlar. Bu nedenle, Osmanlı İmparatorluğu için dışta giriştiği her savaş, her zaman ülke içinde ikinci bir savaş anlamı taşıdığından, silahlı kuvvetlerinin yayılması ve harekâtının felce uğraması söz konusudur. Hıristiyanların gazabından kurtulan bir Osmanlı İmparatorluğu, muhakkak ki uluslararası politikada daha özgür bir duruş benimseyecek, ülke toprakları savunma güçlerinin savunabileceği genişlikte olacak; ama en başta, her dış saldırganın doğal müttefiki olan iç düşmanından kurtulacaktır.

Özetle, Hıristiyanlar üzerindeki egemen-liğinden vazgeçmesi, Osmanlı Yönetimi'ni en başta Rusya karşısında daha dirençli kılacaktır. Rusya'nın bugün neden Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünden yana olduğunu açıklayan da budur. Avrupa'nın hasta adamının ölümüne neden olacak mikroplan - Hıristiyan uluslar - bünyesinde tutması ve bunların Rusya'nın İstanbul üzerindeki emellerini gerçekleştireceği uygun fırsatı

yakalamasına kadar Osmanlı boyunduruğunda kalarak Rusya'ya bağımlı olmaları, çarlığın Türkiye üzerindeki çıkarlarına uygundur. Bu, bizim neden o ülkenin toprak bütünlüğünü değil de Hıristiyanların Osmanlı İmparatorluğu'ndan kurtuluşundan yana olmamız gerektiğini de açıklar.

“Salisbury'nin[C] bu işin adamı olup olmadığı” ya da Ruslara “Türkiye'de gününü” gösterecek adam olup olmadığı üzerine kafa yormak yerine, Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecinin önceden sözünü ettiğimiz sonuçları karşısında Rus gericiliğinin ilerlemesine çare bulmamız gerektiğini düşünüyoruz. Sorunun bu yönünün önemini ne kadar vurgulasak az. Rus gericiliği bizim için o kadar tehlikeli ve öylesine ciddi bir düşmandır ki, onunla savaşabileceğimiz ciddi silahları göz ardı ederken, kâğıt oklarla onu geri” püskürteceğimizi düşünme lüksüne kapılamayız. Bugün Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünü savunmak, aslında Rus diplomasisinin elini güçlendirmek anlamına gelir.

Uzak geleceğe dair ayrıntılı siyasal tahminler yapmak hayalciliktir. Ama kurtarılmış bir Türkiye ve kurtarılmış Balkan ülkelerinin direnişinin Ruslar'ın iledeyişini boşa çıkarması hiç de imkânsız sayılmaz; çünkü böyle bir durumda İstanbul sorunun nihai çözümünü göremeyecek, tüm dünyanın ilgisini çeken bu sorunun çözümüne katılamayacak olan Rus mutlakıyetçiliği yok olup gidecektir.

Bu yüzden, bizim siyasal çıkarlarımız ilkeli tavrımızla tamamen örtüştüğünden, Sosyal Demokrasi'nin Şark Meselesi'nde mevcut tutumu için aşağıdaki önerilerimizin kabul edilmesini talep ediyoruz:

- [1] Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma sürecini kabul ederek bunun durdurulabileceği ya da durdurulması gerektiğini düşünmemeliyiz.
- [2] Hıristiyan milletlerin özerklik eğilimlerine tam destek olmalıyız.
- [3] Bu eğilimleri en başta Çarlık Rusyası'na karşı mücadele aracı memnuniyetle karşılarken, onların bağımsızlığını Osmanlılara karşı olduğu gibi, Rusya'ya karşı da ısrarla savunmalıyız.

Burada ele aldığımız sorunlarda, pratik kaygıların bizim genel ilkelerimizle aynı sonuçlara götürmüş olması hiç de rastlantı değil. Sosyal Demokrasi'nin ilkeleri ve hedefleri gerçek toplumsal gelişmeden türeyerek buna bağlı olduğundan, tarihsel süreçlerde olayların büyük ölçüde sosyal demokrasinin değirmenine su taşıdığı ve ilkeli tavrımızı koruyarak acil çıkarlarımız da savunabileceğimiz er ya da geç görülecektir. Bu nedenle, olaylara daha derin bir bakış bizim bazı diplomatları büyük halk hareketlerinin nedeni sayarak, onlara karşı çareyi diğer diplomatlara sığınmakta bulmamızı, yani tam bir kahve politikası yapmamızı her zaman gereksiz kılar.

Notlar:

(1) Öte yandan, şu anda her şeyin sorumlusunun Padişah olduğu söyleniyor. Böylece 'kurban' günah keçisi oluyor. Aşağıdaki argümanlarda, okurlar bunun şahısla hiçbir ilgisinin olmayıp koşullarla ilgili olduğunu görecektir. [Sächsische Arbeiter-Zeitung editörünün notu.]

(2) Bizce - Die Neue Zeit, Cilt 14, no 42'deki gibi - ayrılma isteklerini Ermenistan'daki görünüşteki kapitalist gelişmeyle

haklı çıkarmaya çalıştıklarında, Ermeni sosyalistleri yanlış yoldaydılar. Tersine, Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılma, burada kapitalizmin filizlenmesinin sadece önkoşuludur. Ve elbette kapitalizmin kendisi de sosyalist hareketin önkoşuludur.

Bizce, bu nedenle, Ermeni yoldaşlar - Lasalle'e gönderme yapacak olursak - şu an için sosyalizmin önkoşulunun önkoşuluyla ilgilenmelidir; bir çeşit önkoşul karesi.

[Luxemburg'un notu]

[A] 1890'larda, özellikle Ermenistan, Girit ve Makedonya'da Osmanlılar'ın yabancı idaresine karşı sürekli patlayan isyanlar

vahşi bir biçimde ezildi.

[B] Rusya'nın Kırım Savaşı'ndaki (1853-56) yenilgisi, iç siyasi durumunu o kadar kötüleştirmişti ki egemen sınıf 1861-1870 arasında bir dizi reform başlatmak zorunda kaldı. Bunlar kesinlikle eksik ve feodal izler taşımalarına karşın, gene de Rusya'da kapitalist gelişmeyi teşvik etmişti. En önemli reformlar içinde serfliğin kaldırılması (1861), kırlarda ve kentlerde özyönetim organlarının oluşturulması (1864), halk eğitimi (1863), adalet (1864) ve sansür kurumundaki değişiklikler (1865) de vardı.

[C] Robert Cecil, Üçüncü Salisbury Markizi (1830-1903), 1878 ve 1902 yılları arasında üç kez İngiltere Başbakanı ve dört kez Dışişleri Bakanı olmuştu.

Kaynak: Rosa Luxemburg, Türkiye Üzerine Yazılar, Belge Yayınları 737, Birinci Baskı 2013, Sayfa 33-50